

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

FÖR · KVINNAN · OCH · HEMMET ·

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: FRITHIOF HELLBERG.

BERTHA STRAUBE.

BERTHA STRAUBE är ett namn, som, trots mera än 40 år förflutit sedan dess ägarinna lämnade Sverige och trots att de personliga förbindelserna med hemlandet sedan dess varit sparsamma, dock bör vara välbekant för de mera litterärt anlagda af Iduns läsare.

Vi känna igen det från intressanta tidningsartiklar, hufvudsakligen i konst och litteratur, och vi erinra oss det från en mängd skönlitterära arbeten, särskildt dramatiska, som af henne öfversatts och bearbetats. Vi böra göra detta äfven om hennes produktionsförmåga med åren blifvit något mindre. Men ännu är, trots de 70 åren, pennan lika fint skuren, tanken lika klar, minnet lika skarpt och språkbehandlingen lika konstnärlig, hon må nu skriva på svenska eller franska.

Bertha Straube, hvars flicknamn är Spanier, är dotter till den Carl Martin Spanier, som i medlet af 1800-talet innehade ett på sin tid lika känt som ansedt språk- och handelsinstitut, där många af våra ännu lefvande äldre, framstående affärsmän fingo sin merkantila utbildning. Denne Spanier, hvars lefnadssaga är så pass märklig, att jag här tar mig friheten tala litet särskildt om honom, var verkligen född spanjor — i Andalusien, om jag ej misstager mig — men hans fadersnamn var ett annat. Han kom vid unga år öfver till Frankrike, fick anställning i konungens af Westphalen (Jérôme Napoléon) hofstat. Trädde sedan i dåvarande marskalk Bernadottes tjänst, och

då denne som kronprins kom öfver till Sverige, följde Spanier med dit. S. hade varit lärare för prins Oscar, och som sådan var det han som lärde den blifvande konungen att läsa. Fick sedan någon anställning vid hofförvaltningen, antagligen dock af mera anspråkslös art, alldenstund han föredrog att lämna densamma för att öppna ett andelsinstitut. Under hela sitt lif fortfor S, att stå i ett mycket vänskapligt förhållande till sin forne elev och dåvarande konung, hvilken han med knappt ett års mellanrum följde i grafven. Han uppbar alltjämt en årlig pension ur konung Oscars hofkassa, en pension, som under Carl XV:s och drottning Josefinas tid utbetalades till hans änka.

Men det mest romantiska i Spaniers lefnadssaga är antagligen hans giftermål. Denne spanjor, som sett dagen vid Guadalquivirs strand, gifte sig med en mamsell Wahlström, dotter till ett lappfolk uppe i Qvickjockstrakten.

Fru Straube, en dotter af detta äktenskap, förklarar, att modern var en verklig lappska, och hon erinrar sig från sin första barndom, hur man i hennes hem nästan ständigt hade gäster af i topplufva och kolt klädda lappar, släktingar till modern. Jag kan dock ej hjälpa, att jag känner mig en smula skeptisk beträffande mamsell Wahlströms lappska ursprung, ty jag har sett hennes bild, ett stort charmant porträtt i olja, som återgifver en dam af föga vanlig skönhet, utan några som helst af dessa för vårt nomadfolk så karaktäristiska drag. "Den vackra lappska" var ock det namn, under hvilket fru Spanier var allmänt bekant i Stockholm. Äktenskapet var ett af de mest lyckliga, och i detsamma föddes 2 flickor och 2 gossar. Fru Straube är nu den enda kvarlevande af syskonkretsen. En bror, Valdemar, stor affärsman, dog för ett 20-tal år sedan i Sundsvall.

År 1864 gifte sig Bertha Spanier med Emile Straube, till börden tysk, från Cassel, och anställd i Adolf Bonniers bokhandel.

Knappt fyllda 17 år, hade fröken Spanier debuterat på den litterära banan. Aug. Blanche, Rudolf Wall och Aug. Sohlman, samtliga intima vänner i det S:ska hemmet, togo hand om den unga skriftställarinnan och öppnade för henne sina respektive tidningar. Vid 19 års ålder får hon Edvard Stjernström, äfven han vän i huset, att antaga och uppföra hennes första, från franskan öfversatta, komedi. Hennes första större arbete blef emellertid öfverförandet till svenskan af Victor Hugos "Les Misérables."

År 1867 flyttade makarne Straube till Paris. Det unga paret slog sig bra ut, mannen som affärsagent, frun som litteratör. Anställd i de nu mera upphörda, men på sin tid ansedda revyerna: "L'Europe Artiste" och "Le Monde Artiste" skref hon äfven flitigt i flere större svenska tidningar och öfversatte till och från svenskan romaner och dramatiska arbeten. En stor del öfversättningar af Victor Hugos, Daudets, Zolas och Tolstoys arbeten hafva vi henne att tacka för.

En lång följd af år gick allt bra och Straubes sågo sig i stånd att verksamt bidra till moderns underhåll där hemma i Sverige.

Fru Spanier dog först vid 95 års ålder!

Men så kom mannens sjukdom och hela arbetsbördan flyttades öfver på hustruns skuldor.

En måhända för långt drifven gästfrihet och hjälpsamhet mot så väl landsmän som andra och kanske äfven en viss brist på ekonomiskt förutseende gjorde att, när de onda dagarne kommo, man var mindre beredd på att möta dessa.

Men det fanns ej blott begåfning, utan äfven en icke vanlig energi hos maken, och det är först under de sista åren, när åldern börjat taga ut sin rätt, som kampen för tillvaron börjat blifva något för tung. Under många år hade mannen varit urståndsatt att bidra till familjens underhåll, då han ändtligen för någon tid sedan fick gå bort.

Jag tror, att få hustrur varit sådana som Bertha Straube! Den omvårdnad, med hvilken hon skötte sin sedan lång tid till sängs liggende man, de uppoffringar, hon gjort för att få de numera anspråkslösa inkomsterna att gå ihop och ändock skaffa den sjuke en smula förströelse och komfort, äro helt enkelt stortartade.

När jag talar om dessa saker, gör jag det såsom en, den där väl känner till förhållandet, då jag sedan länge haft förmånen umgås i familjen.

Nu sitter änkan alldeles ensam. En son finnes, men han är gift och bosatt i provinsen, och hans ställning torde knappast tillåta honom att vara modern mera nämnvärdt till hjälp. Hon bär emellertid sin förlust som en — kvinna; energien är alltjämt lika stor, äfven om arbetskrafterna gifvetvis förminskats; hoppet om att kunna slå sig fram och realisera en plan, som hon sedan länge burit på, är ständigt lika fast.

Denna sin idé, hvilken hon vid ett besök, som jag nyligen gjorde hos henne, utförligt redogjorde för, är i sanning förtjänt af att genom Idun komma till svenska kvinnors kuskap. Så här ungefär utvecklade fru Straube sin plan:

"Den tid är snart inne, då jag blir urståndsatt att skriva, men detta vill på långt när ej säga, att jag ej kan arbeta. Under de 40 år jag varit här, har jag varit i tillfälle att träffa tillsammans med 100-tals skandinaviska kvinnor, som kommit hit till Paris för att söka, om ej precis lyckan, så dock sin utkomst. Jag talar nu ej om sådana, som befunnit sig i ett visst välstånd, så till vida att de ägt erforderliga medel för en kortare eller längre vistelse här, utan om dem, som nästan befunnit sig i total saknad af utkomstresurser och för hvilka det gällde att snarast möjligt finna en anställning. Jag vet ej, huru det kommer sig, men faktum är att dylika plats- och hjälpsökande vändt sig till mig, och jag känner mig lycklig att kunna tillägga, att de ej äro få, åt hvilka

jag ock, tack vare mina relationer och känedom om förhållandena här, verkligen lyckats finna anställning. Så länge jag kunde, d. v. s. så länge mina tillgångar det tillåto, har jag, då jag ju disponerar en tämligen stor våning, låtit dem bo hos mig och sökt bistå dem med råd och råd. Nu låter detta sig emellertid ej göra längre.

Strömmen af unga arbetssökande skandinaviska kvinnor ökas emellertid år från år. Att det bland dessa finnas många äfventyrerskor är ju gifvet, men under årens lopp har jag lyckats förvärfva en viss skarpblick, hvadan jag numera ej behöfver frukta att duperas af någon af dem. Hvad som emellertid gjort mig ondt har varit att inregistrera alla dem, som trots de bästa förutsättningar, trots de bästa uppsåt, ändock gått under.

Jag skulle därför vilja, att här i Paris öppnades ett hem för unga skandinaviska kvinnor, som komma hit för att söka arbete, en institution, som jämte sin egenskap af hemvist — för en kortare tid — äfven förenade den af platsanskaffningsbyrå. Behovet af en dylik är för närvarande så mycket mer framträdande, sedan för ett år sedan alla privata "bureaux de placement" blifvit indragna. Och äfven för dem, som redan lyckats erhålla anställningar, skulle ett dylikt "hem" blifva en angenäm tillflyktsort, där man kunde träffa tillsammans med landsmän, där man hade tillgång till nordiska tidningar och möjligen annan litteratur. Mitt "hem" skulle på en gång vara asyl, platsbyrå och en sorts klubblokal.

Jag vill ingalunda smickra mig med att min idé är originell, ty vi hafva här redan ett engelskt och ett schweiziskt "home".

Det skulle ej erfordras något stort kapital för att "starta" ett dylikt, lika litet som det behöfdes någon vidlyftig apparat för att administrera det.

Ett litet årligt anslag från de tre nordiska länderna i förening med enskilda gåfvor, en föreståndarinna och en medhjälparinna, se där hvad som behöfves!

Jag har just i dagarna skrivit till h. m:t konungen i ämnet, för hvilket jag vid hans sista besök här hade förmånen få utförligt redogöra, och hvilkens varma intresse för saken jag tror mig hafva vunnit.

Här har jag nu redogjort för mina planer. Vill nu ni genom Idun låta en större allmänhet få del af dem, så gagnar ni en god sak."

* * *

Fru Straube håller f. n. på att författa sina memoarer, ett arbete, som af allt att döma kommer att blifva intressant.

Bland forna umgängesvänner i hennes hem märkas män sådana som Daudet, Zola, Gambetta, Paul de Cassagnac och Henri de Rochefort.

Af särskildt intresse kommer den afdelning, som spelar olycksåren 1870—71, att blifva. Straubes, som under denna tid bodde uppe på "La Butte", alldeles i närheten af ballongparken, voro i tillfälle att närmare än de flesta taga del af belägringens vedermodor och "kommunens" skräckscener.

Tre gånger har fru Straube under dessa år besökt hemlandet: år 1880 följde hon med Coquelin på hans tourné som sekreterare, och 1882 ledsagade hon Sarah Bernhardt i samma egenskap. År 1897 deltog hon som delegerad i den internationella presskongressen och tillbragte då hela sex månader i Stockholm och Köpenhamn.

Jag vill sluta min skildring här med att anföra ett yttrande af en af vår kolonis mera

framstående medlemmar, med hvilken jag helt nyligen talade om fru Straube och hennes planer:

"Att göra godt, när man äger goda tillgångar, det är ju alltid *aktningsvärdt*, att göra det med fru Straubes är helt enkelt *beundransvärdt!*"

Paris 1905.

EDVARD STJERNSTRÖM.

MARION.

I VINTERNS snö, i vårens glans,
i julis rosendoft
jag mött det fagreste, som fanns
af kvinnligt jordiskt stoft.

En fyllig mun, som vallmo röd,
en mjuk och fin profil,
en blick som lyste upp i glöd
och sände Amors pil.

När yrsnön genom gatan hven
på hennes hatt af mård,
som snöhvitt blomma flingan sken
från vinterns örtagård.

Och stormen då helt lekfullt tog
i silkeshårets gull,
och genom floret blicken log
af vårens löften full.

Ja, du var sol i vinterdag,
som sång till hjärtat bar,
och om dig stilla drömde jag,
när natten lyste klar.

Nu rosorna ha slagit ut
i Humlegårdens park,
och lärkans sång har tagit slut,
som klang ur skyn så stark.

En yppig ros nu syns du mig,
där bländhvitt du går fram —
en sällsynt ros som slitit sig
från någon anfrätt stam.

Men mellan oss förnimmer jag
en rymd af is och natt,
fast skönhet präglar dina drag
inunder blomhöljd hatt.

Den friskhet yrsnön skänkte dig
när stormen hven en gång —
den är som borta nu för mig —
som vårn och lärkans sång.

DANIEL FALLSTRÖM.

»KOM, LÅT OSS LEFVA FÖR VÅRA
BARN!» FÖR IDUN AF JENNY VE-
LANDER.

DET VAR en gång en man, som genom ett långt lif af pröfningar och af verksamhet i människokärlekens tjänst hade arbetat sig fram till en idé och förverkligat denna sin idé i en anstalt, som mycket tillfredsställde honom, men han kunde icke finna på något namn för densamma.

Den mannen var den numera världsberömde pedagogen Fröbel, född 1782 i Oberweisbach i Thüringen, son af en evangelisk präst.

Den öfvertygelse, han arbetat sig fram till, var, att människobarnet bör från den allra första tiden af sin tillvaro omhändertagas af kvinnor, som skola fostra det så, att de skänka det betingelserna för en god utveckling af dess goda och ädla anlag och så att i dessas rika växtlighet det spirande onda förkväfvades. Ej blott animal modersinstinkt skall leda denna uppfostrarinna, utan en djup och genom tankepröfning och tillgodogjord erfarenhet själfständigt förvärfvad uppfattning af denna stora och härliga uppgift.

Vid nära 60 års ålder hade han skapat en anstalt, där de små erhöles den vård han ville ge dem, och där han utbildade kvinnor till detta kall. Grubblande stannade han i sina funderingar framför en trädgård, där en trädgårdsmästare gick i sitt trägna arbete.

"Eureka! Jag har funnit det!" utropade Fröbel. "En trädgård skall min skola heta. Barnen äro just sådana här plantor, som behöfva en god trädgårdsmästares kunniga och trogna vård, och när de få den, så förela de icke sin uppgift, utan växa till Guds och människors glädje."

Fröbel var en af lifvet tungt pröfvad man. Vid nio månader blef han moderlös, och några år senare omhändertogs han af en styfemor, som ej hade mycket tid eller intresse för gossen. Af fattigdom hindrades han att fortsätta sina studier, och först vid några och tjugu år kom han in på den bana, som skulle bli hans, lärarens.

All den törst efter ömhet och omvårdnad, som följt honom under hans glädjelösa barn-dom och ungdom, hade lärt honom att känna varmt för alla, som gingo ensamhetens tunga stig. Hans skarpa och sunda omdöme gaf honom möjligheter att beräkna de faror och frestelser, som lura på den ensammes väg. För den, som är rustad med en skarp intelligens och en stark vilja, kan det möjligen lyckas att utan hjälp af andras erfarenhet och stöd af deras ledning dansa till en karaktär, men för de medelmåttigt begäfvade och än mer för de andligen och kroppsligen svaga och vanartade komma svårigheterna att hämma, kanske hindra utvecklingen af de goda anlagen. Lifvet upprepar dagligen för våra ögon det fruktansvärda skådespelet af en varelses handel och vand, som icke förmått växa i det goda, men hvilkens onda krafter funnit så mycket större användning och starkare utveckling.

Men hvarje dylik varelse, en tänkande människa möter på sin väg genom lifvet, måste, om hon ej är i ovanlig grad egoist, framkalla för hennes tanke och känsla den frågan: "Göra vi allt, hvad vi kunna, för att få hela den oändliga sådd af goda och ädla frön, som Gud förborgat i människornas hjärtan, till att spira? Göra vi, hvad vi kunna, för att fostra människobarnen i det goda? Ha vi en djup känsla af det ansvar, som Luther en gång uttryckte med orden: Man skall en gång aflägga räkenskap för denna hop af fattigt ungt folk?"

Åt dessa tankar hängaf sig Fröbel under hela sin oafslutligt pröfvande och sökande verk-

SALUS
Garanti **CACAO**

I plombarade påsar
* à 100 gr. $\frac{1}{4}$ & $\frac{1}{2}$ kg. *
Pris 35 öre pr kg.

Obs. noga garantimärket
"Sâlus"
och blått tvärstreck.

Hultmans Fabriker
Malmö. Telefon 661

samhet. Dess sista skede var åren 1837—1851, då han var sysselsatt med upprättandet och ledningen af barnträdgårdar och seminarier för utbildande af Kindergärtnerinnen, kvinnor, som skulle utbildas till att sköta dessa barnträdgårdar.

Fröbels entusiastiska och entusiasmerande ord gingo ut öfver vida bygder. Låt oss samla de små omkring oss, menade han, i ett hem, som är oss kärt som den torfva, som burit vår vagga och sett vår barndoms sorger och fröjder! De skola få detta hem kärt och det fosterland, där det ligger. Låt oss i detta hem skänka dem det bästa arf, en god fader och en god moder kunna skänka sina ättlingar: förmågan att *älska* och att *arbeta* — älska Gud, nästan och skapelsen, arbeta för Gud och hans verk, vandrande i hans vilja! Låt oss betrakta detta hem som en trädgård och oss som trädgårdsmästare däri! Låt oss göra hvarje hem till en sådan trädgård, hvarje fader och moder till trädgårdsmästare, kunniga i att vårda Guds små plantor och i kärlek och glädje utförande sitt verk. Men som hemmen icke räcka till för alla dem, som behöfva vård, så låt oss se till att i hvarje stad, i hvarje by finns ett hem för de hemlösa och för dem, som af särskilda orsaker, t. ex. sjukdom, fattigdom, öfverhoppning af arbete i hemmet, icke där kunna erhålla den vård, de behöfva.

“Kom, låt oss lefva för våra barn!” så ljöd Fröbels rop till människorna.

Sin första barnträdgård upprättade han 1837, men den måste nedläggas. Hans idé var för främmande för den tiden. Det var ej bara, att han ville samla barnen för att uppfostra dem före skolåldern, som väckte anstöt. I våra dagar låter det besynnerligt, att sådana anklagelser kunna riktas mot honom, som att han ville förstöra hemlifvet, förstöra moderns inflytande på sina barn och beröfva henne hennes allvarligaste uppgift i världen för att låta legda händer sköta dem, att han ville beröfva barnet moderns kärlek och skänka det främmande händers kalla omsorger.

Det var ju just motsatsen, som Fröbel ville åstadkomma.

Men han stötte sin samtid ej bara därigenom, att han ville samla de små barnen hos sig för att uppfostra dem redan i en späad ålder. Det var äfven det sätt han använde, som man undrade öfver.

Fröbel menade, att liksom solskenet gör det mesta för plantans utveckling, så skulle kärlek och glädje göra det mesta för barnets.

Den tiden hade icke mycket förtroende för det goda i människonaturen. Man menade, att uppfostrarens kärlek visade sig bäst däri, att han med hårda ord och slag dref bort det onda ur barnet och med samma medel indref i barnets minne visa och goda ord, t. ex. katekesens, hvilka skulle på ett magiskt sätt hjälpa barnet att stå emot det onda, om det träget upprepade dem, äfven om det icke förstod dem.

Man var därför van att uppfostrarens gärning ackompanjerades af barnets gråt och jämmer, och att det onda, som man höll på att drifva ut, visade sig hos barnet som trots, ovilja och begär att fly undan. Ingen veklighet fick vara med, när det gällde att bryta ned och kufva allt detta inneboende onda, och därför menade man, att kvinnan alls icke dugde som uppfostrare, ty hon kunde sällan drifva denna metod konsekvent.

Behärskad af dylika föreställningar kunde människorna icke annat än misstro Fröbel, som alltid var omgifven af strålände glada barn, frimodiga, öppna och intensivt intresserade af hvad de fingo lära. Inte heller hade han dem instängda i skolrummet, där riset satt bakom klockan och knölpåken hvilade på magisterns knän, utan han gick öfver fält och ängar, ut

i trädgårdar och ut i skogen med sin muntra lärjungeskara. “Förståndigt folk” skakade på hufvudet, och “snälla människor” kallade honom en gammal tok.

Men redan 1851 träffades hans anstalt af ett hårdare slag än en del människors köld och ovilja. Fröbel hade en släkting, som var socialdemokrat, och regeringen fick af någon anledning den misstanken, att Fröbels verksamhet bland fattiga barn hade ett demokratiskt syfte. Plötsligt kom en ukas från regeringen, som förbjöd att upprätta skolor för de små. I Preussen stängdes hvarenda barnträdgård.

Ar 1852 dog Fröbel, men hans idé hade funnit ett hemvist bland människorna, och den omfattades af allt fler, klart framlagd, som den är, i hans arbete “Menschenerziehung”, och ingen regering kan numera landsförvisa den. Fröbel står således som stiftare af barnträdgårdar, men själf var han ifrig att genom en samling af citat visa, att många store mäns tankar varit inne på samma väg. Redan Aristoteles ville, att barnen skulle under goda och förståndiga kvinnors uppsikt samlas i templet för att leka och lära. Plutarchos har sagt: “Hur barnen komma till världen, ligger icke i någon dödlighs hand, men att de genom rätt ledning bli goda, det står i vår makt.”

Luther har en gång skrivit: “Skall allt åter komma i sin rätta gång igen, så måste man sannerligen börja med barnen.” På sitt kärnfulla språk har han resonerat mycket om samhällets beroende af hemmet och framställt, hur vådliga följer det har för det hela, om far och mor ej styra rätt sitt gebit, “ty det är en svår sak att lära gamla hundar sitta och göra gamla skälmar till folk.”

Enligt den store pedagogen Comenius skall man öfva barnet före dess sjätte år i förstånd, arbete och färdigheter, språk, dygd och goda seder samt gudsfruktan. På titelbladet af sin bok “Orbis pictus” symboliserade han skolans gärning i en bild, som framställer ett fält, badande i solsken, medan ett sakta regn fuktar det, och under läses: Omnia sponte fluant, absit violentia rebus (allt må gå af sig själf, med våld må intet bedrifvas).

När man läser Fröbels skrifter, får man ett starkt intryck af, att han gått flitigt och uppmärksam i skola både hos den klassiska kulturens stora tänkare, hos renässansens vidtfamnande och fria andar och hos de filosofer och pedagoger, som i nya tider gjort barnens värld till sitt studiefält. Men han var en skapande ande och ingen eftersägare. Intet assimilerade han, förrän han pröfvat det teoretiskt och praktiskt, och mån var han om harmonien i sina skapelser.

Fröbel ser i hvarje barn en växt i Guds ortagård, en växt, som skall fullkomnas efter sin egenart. Han bär både aktning för och kärlek till barnet i denna dess egenskap. Han ser i barnet den svaga spirande kraften till godt, som en dag skall bli en stark och fullkomnad kraft till godt. Han ser i gossen den blifvande mannen, i flickan den blifvande kvinnan. “Barnet är mannens fader.”

Ingen trädgårdsmästare ger alla växterna samma behandling, väntar icke heller samma frukt af alla. Också läraren skall göra sig förtrogen med hvarje enskildt barn och behandla det just så, som det behöfver behandlas. Han måste därför skaffa sig god kännedom om barnet, dess natur, dess förhållanden. Innan barnet anförtros i uppfostrarens vård, skall denne ha förvärfvat sig ett mått af psykologiskt vetande och i sin uppfostrande verksamhet skall han ha klart för sig, att hans viktigaste uppgift är att arbeta på sin egen fortbildning som uppfostrare. (Forts.)

Brud- & Bröllops-

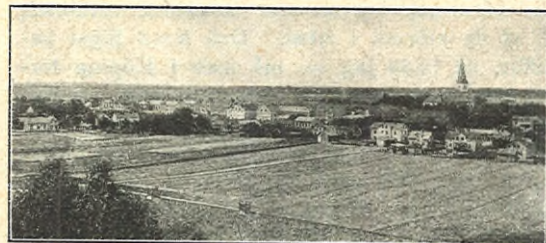
sidentyger, i hvitt, svart och kulört, sista nyheter i ouppnådt urval från 90 öre till kr. 13 pr mtr.

Sändes **tull- & portofritt** direkt till privata.

Profver omgående franko.

Schweizer & Co, Luzern S 5, (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

NÅGOT OM KÖPING. EN LITEN STUDIE AF N. P. ÖDMAN.

DET ÄR som bekant fallet att här och där i Sverige två småstäder ligga så nära hvarandra, att man i tanken gärna sammanför dem, ja, att man stundom rent af sammanblandar dem, så att när den ena nämnes, tänker man det är fråga om den andra och tvärtom. Mellan de respektive två städerna i deras inbördes förhållande råder också vanligen ett visst rivalitetsförhållande, ja, ibland så skarpt, att, när man i den ena af de två talar väl om den andra, så väcker man riktig förargelse. Sådana “tvillingstäder” eller “parstäder”, om jag så får kalla dem, äro framför allt de skånska *Skanör* och *Falsterbo* och de uppländska *Östhammar* och *Öregrund*, hvarterdera paret till yttermera visso försedt med gemensam borgmästare.

Men det finns äfven andra, hvarandra närliggande städer, som nästan lika ofta nämnas tillsammans, fastän de sakna den där nämnda innerligare föreningen t. ex. *Säter* och *Hedemora* — *Nora* och *Linde* — och “last but not least” *Köping* och *Arboga*.

Ja, dessa två sista — *Köping* och *Arboga* — ha helt visst i mångas medvetande (mitt eget icke undantaget), trots alla skolkunskaper i Sveriges geografi, ofta så sammanörts, att när någon i ett sällskap nämnt *Köping*, så har man tänkt på *Arboga* och “vice versa”, och att det alltid varit en kinkig fråga, en s. k. “kuggfråga” att på rak arm, utan karta, besvara, hvilken af de två ligger närmast Västerås, alltså östligast, och hvilken af dem västligast.

Nu har jag emellertid för min del helt nyligen gjort ett personligt besök i *Köping*, så att jag låter inte lura mig längre, utan, när någon talar om *Köping*, så tänker jag på *Köping* och ser *Köping* klart för mig, och vet hvar det ligger. Men jag vet också mycket annat om det, och det vill jag nu tala om.

* * *

Före min ankomst till *Köping*, hade jag den föreställningen att det var en liten obetydlig och gammalmodig småstad af vanliga sorten med små trähus i olika färger och små krokiga gator etc., men jag fann redan vid första anblicken mitt grundliga misstag och fick med ens stor respekt för *Köping*. Moderna hus af sten, raka, breda gator, fina anläggningar och 5,000 (säger *fem tusen*) invånare. Jag hade föreställt mig, att *Köping* var utan all indu-

TÖRSTIG?

så försök en kopp Hornimans “Boudoir The”.
En angenäm och sund dryck och billig i bruk.

HORNIMAN'S
“BOUDOIR THE”.

GLASGATAN MED KÖPINGS MEKANISKA VERKSTAD.

stri i modern mening, — och finner där till min öfverraskning en stor mekanisk verkstad, en af de största i riket. Och hvad läget beträffar, så hade jag — må man i Köping förlåta min okunnighet — föreställt mig, att Köping låg flackt och öppet på en slätt, utan tecken till berg eller skog i närheten, och hvad finner jag? En stad vid foten af en rikt löfklädd ås, hvars högsta punkt erbjuder en härlig utsikt öfver hela den skogomkransade neijden och äfven en blick utåt Mälaren. Blott en enda af mina föreställningar visade sig vara korrekt. Jag hade tänkt mig, att Köpingsån skulle vara ful med flacka stränder i sitt lopp från staden till sjön — och det var den också, riktigt ful. Och dess vatten var gult som Fyris — ja, värre. Men att staden själf var vacker, det går jag inte ifrån.

Och låt oss nu tala litet om dess "märkvärdigheter", ty dem såg jag nästan allesamman, och äfven för öfrigt om sådant, som utgör stadens stolthet.

KYRKAN I KÖPING.

Köpings mest sevärda "märkvärdighet" är utan jämförelse dess vackra kyrka, som, fast den är ända från medeltiden, ser genom restaurering så ny ut, som den blifvit färdig i år. När man kommer fram till torget och med ens får se denna stora präktiga kyrka med sitt höga torn resa sig ansenlig däruppe på på den i terrasser anlagda och med gräsmattor

DET INRE AF KÖPINGS KYRKA.

och planteringar vackert ordnade kullen, den s. k. "Schéeleparken", gör den i sanning ett ståtligt intryck. Och man frappers icke minst af dess imponerande bredd, som dock ej har något tungt och smaklöst, utan tvärtom — måhända på grund af den stolta raden af sträpeltare och det här på korsidan vackert svängda dubbeltaket — verkar så att säga majestätiskt. Och träder man in — jag var där på en gudstjänst — så tilltalas man ock genast af detta stora, ljusa, glada, som präglar dess inre. Jag tror mig aldrig i en svensk småstad ha sett en kyrka, som stämmer så till glad andakt som denna. Och stillfull och vacker var den med sina tre väldiga skepp — men för någon detaljbeskrifning i öfrigt finns här nu ej utrymme. Jag vill blott nämna, att det gamla altarskåpet, som lär ha skänkts till kyrkan på 1400-talet, har till hufvudfigur en bild af den norske

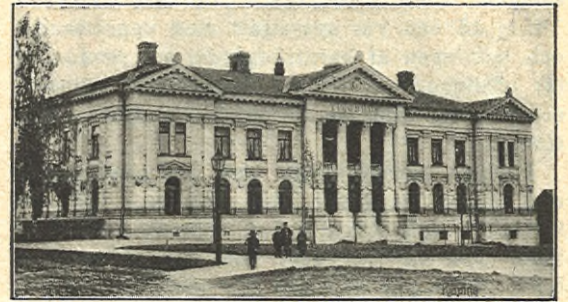

KOMMINISTERGÅRDEN I KÖPING.

konungen Olaf den helige, som märkligt nog lär vara Köpings skyddspatron, liksom Erik den helige är Stockholms. Härom mera sedan. Och äfven fäste jag mig vid en medaljongbild af Köpings märkvärdigaste man, den store kemisten Schéele. Den fanns anbragt på en pelare ej långt från koret.

Efter gudstjänsten gjorde jag, innan jag lämnade kyrkan, bekantskap med stadens komminister, som vänligt inbjöd mig att komma och se på "Sveriges vackraste komministergård", som låg alldeles invid kyrkan, sade han. Jag blef nyfiken och följde med, och jag får säga, att han hade rätt. En vackrare komministergård, både utan och innan, har jag åtminstone aldrig sett. Märk: jag säger "komministergård", icke prästgård. Den är alldeles nybyggd och uppförd i gammal svensk herrgårdsstil. Ja, den påminner ej så litet om den svenska herr-

gård, som i fjol exponerades vid St. Louis-utställningen i Amerika. Äfven staketet omkring den är i samma väg. För mig framstod den också som ett vackert vittne om Köpings kyrkoförsamlings frikostighet. Alltså från hvilken synpunkt som helst måste den betraktas som en af Köpings märkvärdigheter. Men Köping har ej blott "Sveriges vackraste komministergård", det har också, om man får tro Köpingsborna själfva, "Sveriges vackraste tingshus". Och jag tror sannerligen de ha rätt. Jag såg på det med stor beundran och ber äfven er, som läser detta, att inte glömma att gå och se på det i den södra stadsdelen, när ni kommer till Köping. Det är ädel renässans och

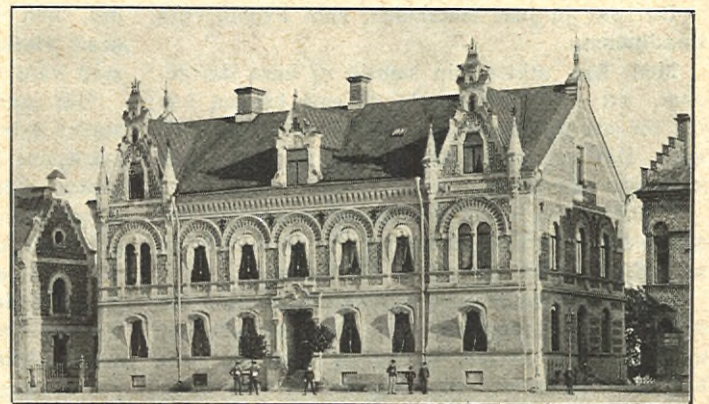

TINGSHUSET I KÖPING.

gammal grekisk stil i den vackraste förening. Men icke nog härmed: Köping har också "Sveriges vackraste apotek" eller åtminstone, för att citera Svenska turistföreningens resehandbok, "ett af de vackraste i landet". Men detta apotek har därjämte en större märkvärdighet än att vara vackert, det är byggd på den grusade tomten af den store Schéeles apotek, och alla turister, särskildt utlänningar, gå och titta på det, i den tron att det är det samma som på Schéeles tid. Det var underligt med Schéele och Köping, det måtte ha varit ungefär som med Westerlund och Enköping. När man ville förmå honom att flytta från Köping, lär han ha svarat: "Jag kan ej mer än äta mig mätt, och om detta går an i Köping, vill jag icke annorstädes söka det." Den nuvarande apotekaren i Köping kan emellertid något, som Schéele förmodligen inte kunde. Han kan spela fiol alldeles förträffligt. Jag har själf hört honom.

(Forts.)

Glöm ej Jubileumsfondens sparbössor!

APOTEKET I KÖPING.

I ARKADIEN. SKISS FÖR IDUN AF ST. ST. LENNARTSON.

I.

SKOGSBRYNET, på slutningen ned mot sjöstranden, öfver hvilken en liten bys röda gårdar och nävertäckta skjul ligga utströdda omkring kyrkan, en rödmålad, spånklädd leksakskyrka med högt torn och en rostig tupp, som gnisslande svänger för vinden — just där var det, de tre vännerna bodde.

Där bodde de mellan skogen och sjön.

Den skogen var en riktig skog, full af äfventyr och susande, mörka sånger. Tjädern lyfte bullersamt från odonrisets tufvor, och hararne skuttade på långa ben öfver de svarta kolbottnarne, där smultronstånden lyste med krithvita blommor och röda bär bland kattfoten och den bjärtgula potentillan. Bruna ek-

BAKALETTE Lagermans Kak- & Tårt-pulver "TOMTEN".

orrar hasade kvickt upp och ned för tallstammarne, hvilkas grofva och spruckna bark rasslade under de hvassa klorna. Och öfver allsammans lyste solljuset in i långa sneda, solstrålar, skimrande likt guldtrådar i skogens gröna gobelin. — Men djupast inne, där foten snafvade öfver stenrösen och vindfällan eller sjönk ned till ankeln i den gulgröna mossan, som likt en mjuk matta täckte allt, och där skogsstjärnorna — de sprödaste af alla blommor — lyste som bleka julgransljus i skymningsdagern under granarnas hängande grenar, växte sagans förhåxade örter, hvilka om natten, i den mörkaste timman, öppna sina eldröda kronor, och hvilkas söta och tunga doft ingen andas, utan att vildmarken för alltid binder hans längtan.

Därinne ströfvade älgarne omkring med tunga steg; — i de svarta skogstjärnorna, på hvilkas yta näckrosor och den hvita ranunkeln blom-öar summo, sökte de under ljusa, trånfyllda juni- nätter svalka sitt blods hetta. Och där, i älgarnes, råfvarnes och ufvarnes rike, hade skogsfrun sitt tillhåll — detta sällsamma väsen, hvars tjuskraft är som skogens egen, lockande och skrämmande. Ännu den tiden, då de tre, om hvilken denna korta och vemodiga historia handlar, voro barn, kunde det hända, att en vallpojke, som vågat sig för långt från de röda husen, midt på dagen kom hemlöpande med andan i halsen, halft vettskrämd af att vid en plötslig solglimt, som fallit in i skymningen mellan några grofva stammar, sett skymta och försvinna hennes hvita kropp med den yfviga rödbruna råfsvansen. En sådan stackare, som skogen en gång skrämt, dugde sedan ej mycket till; rädd för tystnaden och ensamheten såg han ständigt tvänne kalla, gåtfulla ögon lura ur djupet af själen, där en hvit kvinno- kropp låg och lockade.

De tre barnen voro ständigt tillsammans; hvarje dag så länge sommaren varade — och den tiden voro somrarna helt visst mycket, mycket längre än nu — lekte de med hvarandra.

De ströfvade omkring uppe på åsen i skogs- brynet och plockade bär och blommor. Bären trädde de omsorgsfullt upp på långa, knutiga grässtrån, som till sist liknade praktfulla pärl- band, fullsatta med korallröda smultron och gagatsvarta blåbär — då deras lysande fåfäng- lighet fann ett plötsligt slut mellan röda, giriga läppar. Men af blommorna, gullgula solögon, brokiga karingtänder och lilasfärgade midsom- marblomster, bundo de buketter och kransar, som de sedan förärade sina respektive mödrar, hvilka omfamnade dem och kysste dem och lade de redan vissnade blommorna på skräp- högen...

Skogen älskade de och fruktade de som något, hvilket skrämde, på samma gång det lockade. Och allra mest tyckte de om att hålla till nere på sjöstranden.

Visserligen härskade öfver sjön farliga och hemlighetsfulla väsen, mörka makter, som af strandborna hvarje år kräde sitt offer af män- niskolif. Men för barnen var den dock som en stor, ljus värld för sig, befolkad af ett stumt och sällsamt släkte af fiskar, hästglar och skimrande tagelormar. Ålar krälade i bottengyttjan; under strandens kullerstenar lurade ett glupskt och vanskapt lak yngel; och i stora stim ströko dumma, breda braxenpankor och allehanda småglyn längs stränderna till gäddornas, abborrarnes och de metande bar- fetalassarnes förnöjelse. Solen stekte och ge- nom vattenröken skymtade de bruna skogs- höjderna på andra stranden i ett dimblått fjär- ran... Det är heller ej att förundra sig öf- ver, om sjön, hvilken i sitt djup döljer så många hemligheter och gåtfulla ting, också har

mycket att förtälja och kan många visor, glada och sorgsna. Dem hviskade vinden till vå- gorna under långa, soliga blåsvädersdagar; prat- sjuka skvallrade vågorna om dem för stranden i aftonens skymningstimmar, då de trötta vin- darne gått till hvila; vassen sänkte tankfull sina yfviga vippor, asparnas blad skälfde och prasslade af nyfiken undran, men de tre bar- nen kände sina sinnen fyllas af vemod — en ny känsla. Sjön var en värld för sig och de älskade den.

De tre barnen voro, som nämnt, alltid till- sammans.

Tillsammans metade de löjor och mört, och som goda vänner tvistade de och slogos om bästa stället. Och de ägde tillhopa en liten klumpig leksaksbåt, en jättestor amerikafarare, åt hvilken de efter mycket funderande gifvit namnet Lasse-Maja. Den båten hade de till- handlat sig af Fattiggårds-Johan för sina spar- panningar, dem de på så sätt fingo se bok- staffigen uppgå i rök från Johans pipa. Men de sågo det utan förtrytelse, eftersom denne i deras ögon var en hjälte och vaktade Fattig- gårdens kor — en sysselsättning, som de funno väl anstå en dylik man.

Och för öfrigt: var ej Herakles en gång bo- skapsfösare? Visst är i hvarje fall, att såväl hans som de föga mindre förbluffande manda- ter, hans yngre yrkesbroder enligt eget vitt- nesbörd utfört, höra hemma inom samma fält, fantasiens. Och kanske är det, när allt kom- mer omkring, bara det, att världen sedan båda dessas tid blifvit så ofantligt mycket större.

Ty då, ännu för ett par årtionden sedan, var den ej vidsträcktare, än att de tre barnen un- der Fattig-Johans intresserade ledning och me- dan korna lågo idisslande bland strandängens höga starrgräs, kunde med sin båt företaga äfventyrliga färder till länder, så aflägsna, att inga geografer veta, hvar de äro belägna.

Sakta rullade vågorna in öfver stranden, hvars strandbotten glänste och glittrade genom det grunda, solljusa vattnet. Vinden rasslade i vassens styfva blad; och sländfolket, både de bruna trollsländorna och de smärta, stålblå, dem folket kallar Djäfvulens betsmän, kom flygande och kretsade nyfiken omkring den lilla båten, hvars bländhvita segel häftigt guppade i vågsvallet. Dag efter dag pulsade barnen, utan att tröttna, omkring i vikens långgrunda vatten, smutsiga, våta och lyckliga.

En af de tre var visserligen en liten flicka, men vid den lyckliga ålder, i hvilken de be- funno sig, gjorde denna omständighet knappast någon skillnad. Det vill säga, naturligtvis hyste de båda pojkarne en djup ringaktning för sin "kvinnliga" kamrat, eller låtsades i hvarje fall så, och de beflitade sig om att hålla henne strängt kufvad. Men i själfva verket blef det ingenting utaf med hvad de så hade för hän- der, så snart ej hon kunde vara med därom.

Det var eljes en spenslig och redan en smula kantig liten flicka. Men hon hade ett vackert anlete: ett sådant, som ungrenässansens mä- stare älskade att föreställa sig de heliga bar- nens. Sir Reynolds har återgifvit detta blå- ögda och oskuldsfulla ansikte i det bekanta "porträttet med de fem änglahuvudena": en trubbig ansiktsoval i en gloria af gyllne lockar. — Dessutom hade hon ett par stora, troskyl- diga ögon och en mycket röd liten mun, från hvars fintskurna och starkt spända båge orden snubblade i onödig brådska.

Och det var verkligen högst besynnerligt: var hon sjuk någon dag eller satt hon bara instängd på sin kammare till straff för ett brott mot någon af de sju tusen reglerna, efter hvilka en väluppfostrad liten flicka skall rätta sitt uppförande — och detta senare var nog betydligt oftare anledningen till hennes små

**Lanolin-
Sana-Tvål.**

Garanterad ren, neutral,
mild och öfverfet.

Bästa Barntvål!

25 öre st.

Grumme & Son
Stockholm.

försvinnanden — en sådan dag var allt som förvänt för de båda pojkarne.

All deras vidlyftiga praktik låg ohjälpligen nere en dylik dag. Att meta lönade ej mödan: stäflingarne och de jättestora mörtarne krympte samman till eländiga små pinnar, dem till och med katten ratade. För öfrigt stekte solen så olidligt hett på viken. Eller det såg ut att blifva regn. Detta senare var för öfrigt visst då det vanliga; åtminstone framstodo dessa döda dagar sedermera för dem i erinringen som mörka molnskuggor i sommarnes solbelysta landskap. Till och med Fattiggårds-Johans sällskap föreföll dem då mindre celebrert och intressant och hans historier betydligt mattare än eljes; dessutom tyckte de sig märka, att han var otillgängligare och mycket hårdbeddare att få till att berätta för ett ringare auditorium än just tre — hvarpå det nu kunde bero.

Och sorgligt sysslolösa drefvo de båda poj- karne omkring framme i byn på den enda, slingrande och branta gatan, med bistert ry- nade pannor och händerna så djupt ned de kunde komma i sina nyförvärfvade byxfickor...

Trots sin skenbara likgiltighet försummade de dock ej att hålla ett vaksamt öga på en gammal brun byggnad, hvilken låg i dalen ett stycke in från vägen och i hvars gafvelfönster af och till skymtade ett förgrått flickansikte. Och hände det sig så fram mot aftonen, att en röd och en smula kort bomullskjol blef synlig på det gamla husets trappa — genast flögo två par fingrar af tvifvelaktig renhet in i tvänne breda pojkmunnar, och i en gräslig disharmoni skuro otroligt gälla hvisslingar ge- nom den tysta luften. Men den röda kjolen skred stelt och onaturligt stillsamt förbi går- dens fönster, tills den nådde knuten; då sköt den med ens fart, rullade som ett tappadt ny- stan iväg på de smala gångarna mellan träd- gårdens kryddsängar och sparrisland och var borta genom ett hål i granhäcken. Därpå dröjde det ej länge, innan man från gården kunde se trenne par smala ben sträfvu uppför slutningen med trenne flämtande och fäktande kroppar. —

Först när skymningen sänkte sina lätta skug- gor öfver byns röda hus, öfver de gröna gär- dena och det blå vattnet, var det de vände åter. Där de klättrade utför åsen, öfver hvars slutning mot sjön den förvirrade massan af gårdar och skjul låg utstjälpt, kunde de då ännu se stugufönstren glimma som guld långt borta på andra sidan sjön. Som en ljus som- marsky drog genom deras sinnen längtan mot de vida, solbelysta riken, som de anade breda ut sig därborta, bakom de blå bergen — län- tan och en obestämd fruktan.

Men då de så nedstoppats i sina bäddar och blifvit vederbörligen kyssta af sina respektive mödrar, var det i medvetandet om en lyckligt tillbragt afton, som de somnade midt i kvälls- bönen...

(Forts.)

MÖBEL TYG

omfärgas ytterst väl af **Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg.**

KÖPENHAMNS NYA RÅDHUS.

MEÐAN STOCKHOLM alltjämt med otå-
lighet väntar på sitt nya rådhus, som
ännu lång tid framåt endast torde få räkna sin
tillvaro på papperet, invigdes för ett par dagar
sedan i den danska hufvudstaden under stora
högtidligheter dess nya rådhus, ett praktverk
af konstnärlig nationell arkitektur, hvaröfver
Köpenhamns invånare kunna vara stolta, medan
nordens öfriga hufvudstäder ha skäl att af-
undas dem denna värdefulla tillökning i deras
offentliga byggnader.

Köpenhamns nya rådhus har emellertid för
längesedan tagits i anspråk för sitt ändamål,
ehuru det ej förrän nu blifvit fullständigt fär-
digt. Vi svenskar känna väl till byggnaden;
senast i sommar har den praktfulla rådhushal-
len under sitt mäktiga glashvalf hyst först de
svenska studentsångarne, som konserterat där-
städes, sedermera har det nordiska skolmötets
tusentals deltagare samlats inom dess murar.

År 1894 nedlades grundstenen till den nu
fullbordade byggnaden. Elfva års ihärdigt ar-
bete har det kostat att resa detta hus och
gifva det den utsmyckning, som är värdig dess
bestämmelse.

Byggnadens arkitekt är, som bekant, hr
Martin Nyrop, och palatset, sådant det nu står,
gör sin byggmästare och hans stad heder som
ett lefvande uttryck för en betydande konst-

närlig uppfattning af det samhälle, han tillhör,
och det lif, som lefves i detsamma.

Ty *lifvet*, det rastlöst pulserande lifvet i det
tjugonde århundradets Köpenhamn — det är
innehållet, som talar ut från hvarje sten i *Martin*
Nyrops rådhus, mindre kanske från dess
hufvudlinjer och murytor, än från dess detaljer.
Man har med rätta påpekat, huru *Nyrop* af-
siktligt offrat åtskilligt af just det monumen-
tala, som är så ägnadt att springa folk i ögo-

nen och kasta glans öfver arkitekten själf, för
att ge så mycket friare spelrum åt dansk konst
och danskt handverk. Hvarje sten och hvarje
litet fält i rådhuset berättar, icke docerande
eller moraliserande, utan liffullt och rakt på
sak. Motiven äro ej hämtade från gamla plansch-
verk eller dammiga museer. De förtälja alla om
landets natur, folkets arbete, dess dagliga färd,
dess bäste män i nutid och forntid. I stället
för de stora väggytornas evigt omtuggade gre-
kisk-romerska ornamentik, de korintiska pelar-
kapitälerna och de pompejanska väggdekoratio-
nerna, öppna trappor och gångar utsikt till
gamla och nya tiders växlande lif. I allt här-
skar blott en plan, en tanke — *Nyrops*.

Främst bland alla rummen är Köpenhamns
stadsfullmäktiges stora sal värd att uppmärk-
sammas. Danskarne anse själfva, att denna
sal i all sin erkelhet är den vackraste och
stilfullaste lokal, som finnes i Danmark. Vi-
dare är hallen med dess harmoniska färger, dess
hvalfbågar, balkonger och gallerier af en be-
tagande verkan. Och som kronan på det hela
— det låter kanske underligt — kan gården
betecknas. Därifrån skall rådhuset tagas i
betraktande, om man vill ha den rätta för-
ståelsen af hvad arkitekten velat och nått.
Stämningen därinne en solig sommardag med
de röda stilsköna murarna, den djupa grönskan
från gräsmattor, träd och boskéer, springvatt-
nets plask och dufvornas kuttrände, är smekande

KÖPENHAMNS I DAGARNE INVIGDA NYA RÅDHUS. 1. RÅDHUSETS YTTRE. 2. RÅDHUSGÅRDEN. 3. RÅDHUSHALLEN. 4. FESTSALEN.
5. STADSFULLMÄKTIGES SAL. 6. RÅDHUSETS SKAPARE, ARKITEKTEN M. NYROP.

som dansk lyrik och efterlämnar ett oförgärligt intryck. Det är, som om man därinne finge en stark förnimmelse af det genomarbetade och skönhetsmättade i dansk kultur.

»KANTON».

DET ÄR PÅ HÖSTEN man bör se Drottningholm, när vildvinet står blodrött och sommargästerna blåfrusna hålla sig inomhus.

Vi väjja en sådan dag, då Mälaren fräser och vinden ruskar ned de rödgula bladen i stora knippen, hvirflande dem i ysterdans på "levvande teatern" i parken, där vi just nu slagit oss ned, efter att som ensam passagerare å "Tessins" första resa för dagen veikat yachtägare för det billiga priset af 50 öre.

Vi fortsätta till vårt mål, passera det af Adolf Fredrik till sin gemål som födelsedagsgåva skänkta lilla "jaktsslottet" Kina, återgifvet i Idun nr 39, 1904, då slottet var nyrestaurerad, och befinna oss så i den där bakom liggande stämningsfulla byn Kanton med dess pittoreska, af trädgårdar omgifna hus. Alldeles bakom Kina träffa vi på det första, det är länsmansbostället, som med sina flyglar och sin pelarpryddä entré tyder på, att här förr residerat någon fogde eller dylikt, i hvilken uppfattning man ännu mera stärkes genom den nu igenvuxna allé, som direkt från parken leder dit. Några steg till höger och vi stå framför

två af de första gamla husen i den egentliga byn. Det till vänster med sin fritt stående skorsten och sin vällingklocka säger oss, att härifrån utgick signalen till arbete eller rast för alla vid sidenbands- och polérsmidesfabrikerna anställda, och gå vi nu att berätta litet om byns tillkomst.

tvålade pelare. Här bor veterinären, af skyltarne att döma, och kan man här få försäkra sina kråk på samma gång man får bot för dem.

En tid inkvarterades här de ryska fångar, som an-

* Se "Sveriges Kungliga Lustslott" af Aug. Hahr.

BESTYRELSEN FÖR ALLM. SVENSKA ELEKTROTEKNISKA MÖTET I STOCKHOLM. PERSONFÖRTECKNING I »DAGSKRÖNIKAN». ADOLF JANSON FOTO.

För att egga och uppmuntra sina undersåtars industriella företagsamhet anlade Adolf Fredrik och Lovisa Ulrika byn samt införskrifvo skickliga arbetare inom eggjärns-, polérsmides- och sidenbandfabrikationen. Denna stora händelse måste naturligtvis förevigas och slogs till den ändan år 1763 en medalj, som högtidligen öfverlämnades till deras majestäter af deputerade från manufakturkontoret.* Denna medalj hade naturligtvis en fränsida. Anläggningen bar sig icke, utan allt måste nedläggas, och det hus vi se till vänster, det med vällingklockan, lär af Gustaf III blifvit skänkt till vår store Lars Hjortsberg, hvars ande af de därifrån kommande tonerna att döma, tyckes ännu i dag gastera i de små vindskuporna, medan från byns andra ända tonerna af strejkmarschen, "vår stora konsti", hvirfla bygatan fram, uppblandande den lantliga atmosfären med grändernas "Stockholmsluft".

Till höger ha vi så ett synnerligen treffligt gammalt hus med högt brutet tak och med ett uti trädgården därbredvid liggande gammalt torn, vackert i såväl form som färg, i motsats till länsmansboställets i tvålfärg till-

»KANTON» VID DROTTNINGHOLM. 1. LÄNSMANSBOSTÄLLET. 2. LARS HJORTSBERGS HUS. 3. VETERINÄRENS HUS. 4. BYGATAN FRÅN LOFÖVÄGEN. A. BLOMBERG FOTO.

vändes vid arbetet i slottet, och under tredje Gustafs dagar lefde här och hade sin varelse de divor och aktörer, som uppträdde på teatern.

I vår fantasi se vi ett rörligt lif. Dansöser i röcklackade skor och hvita peruker, riddare från tornerspelet, som Gustaf den tredje så ofta uppförde, blandade med kavaljerer och aktörer i glada grupper, medan i verkligheten grupper af pigor, barnungar, sommargästfruar med skärmössor och hvita skor göra en verkan af Söder, där de sitta förtroligt blandade på förstukvisten, en "skrikande" kontrast till de stilfulla husen, som sannoligen borde studeras af våra villabolag. En sådan stil blir aldrig tröttnande, men passar inte till plåttak och balkonger, som nu måste finnas å våra moderna fabriksvillor i sockerbagarstil.

AMBROSIUS.

FOLKSTÄMNING I VÄRMLAND VID KONUNGENS BESÖK.

EJ BLOTT KARLSTAD, utan äfven Värmland i sin helhet har i dessa dagar haft Nordens blickar riktade på sig. Där är en del af gränsbevakningsarméen förlagd, där befinner sig vår sjuka drottning, och dit anlände den 5 sept. konungen. Otaliga gissningar voro i omlopp i Karlstad — denna gissningarnas stad par préférence — angående en hemlig anledning till konungens besök å en ort så nära Karlstad i dessa betydelsefulla tider. Jag ansträngde ej min trötta hjärna med att gissa, utan for att se, hur folket hyllade honom.

Då jag kom till Kils station, höll en af betjäningen där på att hissa upp flaggan.

"Såå, ni halar allt fortfarande upp unions-tecknet ni," sade jag i halft skämtsamt ton.

"Gifve Gud att vi vore kvitt dessa fula röda lappar, som skämma hela flaggan," sade han och såg uppåt stängningen med en förbittrad blick. "Norrmännen ha redan tagit bort unionsmärket ur sin flagga," fortfor han, "det borde man ha hindrat. De skulle tvingats att åter hissa upp flaggan med våra färger i, tills unionen lagligen blifvit upplöst. Hvilken dag skall nu räknas som unionsupplösningens, den 7 juni eller den då förhandlingarna äro slut?"

Jag teg.

"Kan ni inte svara mig på det?" envisades han hetsigt och såg mig rätt in i ansiktet. Nej, det kunde jag inte och var glad, att det ej hörde till mina åligganden att behöfva göra det.

Så kom jag till Grums, där man sedan flere dagar varit sysselsatt med förberedelser till konungens mottagande. Hvad som här först tilldrog sig uppmärksamheten var en väldig äreport af enrisguirlander, i hvilka röda och blå höstblommor voro instuckna och som öfverst pryddes af konungens namnchiffer, omgifvet af unionsflaggor. Längre bort syntes ännu en äreport med den värmländska örnen, och ut efter hela vägen ända till det en mil från stationen belägna slottet Long voro flaggstänger och vid märkligare ställen äfven äreportar uppresta. Bygden tycktes vilja visa, att den förstår att uppskatta den ära, som vederfares den, att i dessa pröfvotider få visa gästfrihet mot sitt konungahus.

Klockan 12 skulle det kungliga extratåget ankomma, men redan vid 10-tiden började platsen fyllas af människor, som ville bringa konungen sin hyllning. Befolkningen nade gått man ur huse. Kanske, menade man, är det sista gången man ser honom, och barnen skulle få bära det minnet med sig för hela sitt återstående lif att de bringat honom sin hyllning

KONUNGENS ANKOMST TILL GRUMS STATION I VÄRMLAND.
K. F. KARLSSON, MELLERUD, FOTO.

just nu. Jag tänkte efter, om denna stundom riktigt hjärtegräpande rojalism hade historiska rötter och tyckte mig finna, att så äfven var fallet i dylika situationer som denna. Mitt öga dröjde helst vid de näpna fem- och sex-åringarne, hvilka krampaktigt knöto sina små händer om några ringblommor och penséer, som utgjorde deras välkomstgåfva. Blommorna vissnade snart i den varma handen, otålighet steg upp i deras sinnen och under strömmande tårar ropade de: "Hvarför kommer då aldrig kungen?"

Jag gick ned i trädgården, där några tjänstemän voro sysselsatta med att sätta upp vimpelar och fanor. En af dem slog vredgadt åt en skällande hund. "Tig," röt han, "intet gläfs, det ha vi haft nog af. Hade det ej varit, skulle man ej behöft stått här som ett spektakel, då man skall ta emot landets konung. Ingen regementsmusik från Trossnäs fält, intet hederskompani, det enda vi kunna uppställa: en liten skarpskyttekår."

"Nå, men det är ju också det enda möjliga i dessa tider," sade jag försonande.

"Möjligt eller omöjligt, det vet jag inte," sade han fortfarande misslynt, "men det ser jag, att inte blir hans mottagande så majestätiskt och högstämmt som det man läser om på andra ställen."

Jag gick ifrån honom och slog mig i språk med andra. Hos ingen af dem, jag talade vid, hörde jag ett ondt ord om Norge eller ens ett hästkt tonfall. Omsider anlände kommunalnämnden, och då jag för en af dess ledamöter uttryckte min beundran öfver folkets lugna hållning gentemot Norge, sade han: "Här vore en lätt sak att få en agitation i gång, hvilken skulle föranleda en resning, lika blodigt våldsam som någonsin en i utlandet, men vi anse oss bättre tjäna fäderneslandet och vår konung genom att försöka iakttaga en stillsamt afvakande hållning. Dessutom — ännu är ju Norge hans land, och med hårda ord och blodiga gärningar skulle vi sålunda slå hans folk — våra bröder."

Nu skulle vi ordna oss till att mottaga konungen. Ingen polis fanns — inte ens en länsman syntes, men de, som togo ordningsmakten i sina händer, svängde öfver oss kärlekens spira och med ett: "Se så, go' vänner, litet längre bakåt här, litet längre åt sidan där!" var allt färdigt. Ordföranden drog på sig sina hvita handskar och såg efter, att talet

låg färdigt i hatten. Omkring mig hörde jag ett knotande mummel öfver att man vägrat sända regementsmusik från "fältet", och hvarje ögonblick trodde jag mig kunna vanta ett utbrott af missnöje mot Norge, såsom varande den yttersta anledningen härtill. Med äkta värmländsk fintlighet räddade nu en af de ledande situationen genom att yttra: "Jag har försport, att konungen långt hellre önskar höra hyllningssången sjungen unisont af sitt folk än i döda mässingstoner, vore dessa än aldrig så vackra."

Det gled en ljusning öfver deras ansikten, och på ordförandens uppmaning profsjöng man ett par gånger för att få sången riktigt fyllig och stark. Vi redde oss bra i den afgörande stunden, och då kungen med blottadt huvud steg ned på plattformen, omslöt han nästan af våra toner. Kommunalordföranden framträdde nu med ett politikfritt tal, i hvilket han kraftigt betonade folkets kärlek till dess konung.

Konungen lät sin blick glida ut öfver denna till ett tusental uppgående skara af kraftiga män

och kvinnor, barn i alla åldrar och skröpliga åldringar, som iförda sin kyrkdräkt stappat hit för att hälsa honom. Jag tänkte, att han skulle använda epitetet "trogen", då han vände sig till detta folk, men han undvek det, och hans stämma darrade lätt, då han yttrade, att den tillgifvenhet, som här strömmade honom till mötes, utgjorde hans största glädje. Därpå vände han sig hastigt till drottningens kammarherre och frågade efter hennes majestäts befinnande, liksom ville han markera, att hans besök saknade all officiell och politisk prägel.

En gammal gubbe, hvars seniga hals stack upp ur en krage, som han ej lyckats knäppa, stödde sig mot balustraden och hängde med blicken oafvänt vid konungens ansikte. Denne märkte honom, och med ett uttryck af obeskriflig ömhet böjde han sig ner och smekte gubbens skäggiga kind. Tårarne strömmade ur den gamles ögon, och läpparne rörde sig till ohörbara ord. Kungen steg inom kort upp i sin vagn och for utefter den flaggprydda vägen och genom alla äreportarna till slottet.

Stämningen blef nu i hast en annan, man talade om kungssvikare och edsbrytare, som nu vistades i Karlstad, och om det kungliga tålamodet, som allt för långt låtit nåd gå före rätt. Emellertid gick talet så småningom in i mera lugna förhandlingar rörande aftonens fackeltåg. Jag gick till kyrkan för att bese anordningarna där, och då jag återvände, mötte jag en liten trupp gossar om 8—10 år, hvilka med knölpåkar i händerna och portörer på ryggen marscherade vägen fram. De hälsade och stannade vid mitt kommandorop: »Halt!»

"Hvarhän som längst?" sporde jag.

"Fram till slottet, till kungen," sade de och grepo fastare om knölpåkarne.

"Åhå" — sade jag och började förstå.

"Vi skola snart slå hornen af norrbaggarne, så ha de ingenting att stängas med," fortfor de skrytsamt.

Hvad månne väl blifva af dessa barn, tänkte jag med ett ögonblicks fasa, men erinrade mig i nästa minut, att innan deras händer kunde handtera ett gevär, skulle deras sinnen omformas efter kulturens kraf, och jag unnade mig stundens förnöjelse af dem.

Midt i skaran upptäckte jag en liten parffel, som såg ganska otillfredsställd ut.

"Hur är det — var kungen sådan du tänkt dig honom?" frågade jag.

“Han var inte kungligt klädd och var gammal och mild i ansiktet som en ur bibliska historien,” klagade han med missräkningens tårar dallrande i ögonhåren. Jag vände mig bort för att ej såra honom med ett leende, som var mig omöjligt att återhålla, och tillropade skaran ett: “Framåt krigsmän, kungsmän!” återvände jag till stationen.

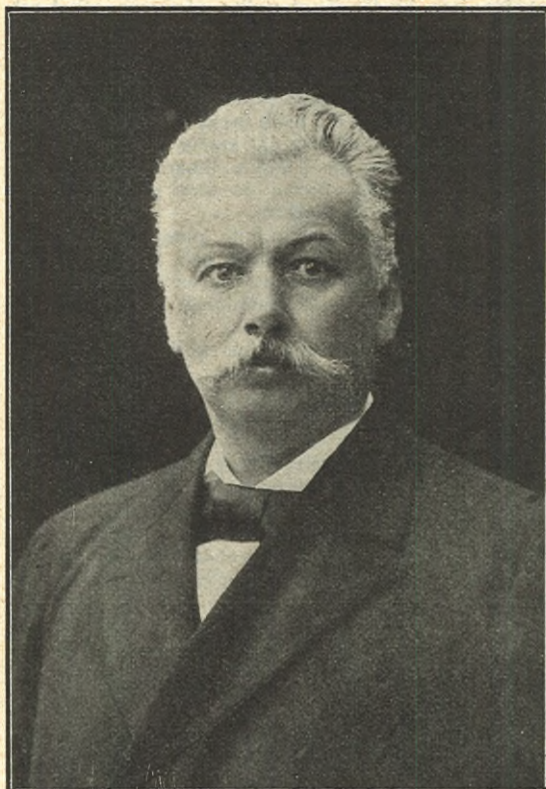
IDA BÄCKMANN.

UR DAGSKRÖNIKAN.

STOCKHOLMS FOLKSKOLORS NYE INSPEKTOR.
Till denna befattning har nu folkskoleöfverstyrelsen utsett professorn vid Uppsala universitet *Frans von Scheele*.

Den nye folkskoleinspektören är 52 år gammal. Född i Färnebo i Värmland 1853, blef han student i Gäfle 1873, fil. kandidat i Uppsala 1881, fil. doktor 1885 samt docent i estetik vid Uppsala universitet samma år. Två år senare utbyttes denna docentur mot en motsvarande befattning i praktisk filosofi, hvilken han nu i 18 år innehaft. Sedan 1902 är han tillika föreståndare för den teoretiska profårskursen vid allmänna läroverket i Uppsala. År 1903 tilldelades honom af k. m:t professors namn, heder och värdighet.

Från sommarkurserna liksom och från nykterhetskurserna är han känd som framstående föreläsare. I sina föreläsningar liksom och uti från trycket utgifna arbeten har han med förkärlek sysselsatt sig med psykologiska spörsmål. Hans till omfånget största arbete är det åren 1894-96 utgifna arbetet “Det mänskliga

STOCKHOLMS NYE FOLKSKOLEINSPEKTÖR
PROFESSOR FRANS VON SCHEELE.

Köp Venersborgs BARNSKODOR!

Bästa svenska fabrikat!

Hvarje sula stämplad med vidstående fabriksmärke.

Tillverkas af:

**Aktiebolaget
A. F. Carlssons Skofabrik,
Venersborg.**

Försäljes i minut hos de flesta skohandlande i landet.

Karl Wallin, ordförande, Stockholm. 3. Ingeniör Carl A. Rossander, v. ordförande, Stockholm. 4. Ingeniör K. G. Sjöberg, Stockholm. 5. Ingeniör Axel F. Enström, Stockholm. 6. Ingeniör Arvid Lindström, Stockholm. 7. Ingeniör Sten Velander, sekreterare, Stockholm. 8-12. Ingenjörerna Rob. Dahlander, Axel W. Nordell, Arvid Westerberg, Alfred Ekström och Hemming Johansson, Stockholm.

EN SVÅR SPÅRVÄGSOLYCKA timade i lördags eftermiddag i Göteborg, i hörnet af Västra och Södra Hamngatorna, då en spårvagn på linjen Lilla Bommen — Slottskogen, förd af föraren n:r 206 Andersson, körde på spårvagnen från Majorna till Getebergsäng. Sistnämnda vagn stod och vägde ett ögonblick, men tog så öfverbalans och störtade ned i kanalen. Slåpvagnen blef stående tvärs öfver spåret. Föraren n:r 1 Fager föll i kanalen tillsammans med vagnen, men konduktören n:r 201 Alqvist lyckades i sista ögonblicket komma ur densamma. Ett tjugotal människor följde med den nedstörtande vagnen i kanalen, men alla blefvo lyckligt räddade, ehuru några skadades rätt allvarsamt.

Iduns fredstäflan afgjord!

SOM VÅRA LÄSARE erinna sig, utlyste vi i Idun för den 2 sisl. mars en gissningstäflan angående dagen för det blifvande fredsslutet mellan Japan och Ryssland. Just i de dagarne såg det också ut, som om freden skulle varit nära förestående. Flertalet af de hundratals deltagarne i täflingen har ock gissat på någon dag i de båda närmast efter täflingstiden kommande månaderna. Många hafva emellertid varit mera framsynta eller “gissuga”, och det egendomliga har inträffat, att ej mindre än tvänne deltagare i täflingen träffat den rätta dagen, *den 5 september 1905*, medan de öfriga nio prista-

SPÅRVÄGSOLYCKAN I GÖTEBORG. DEN I KANALEN NEDSTÖRTADE SPÅRVAGNEN. FOTO FÖR IDUN AF
OLGA RINMAN.

själslifvet”, där han gifver en vetenskaplig framställning af den moderna och experimentala psykologiens nuvarande ståndpunkt.

ALLMÄNNA SVENSKA ELEKTROTEKNIKERMÖTET, det första i vårt land, har under några dagar sammanträtt i hufvudstaden. Mötet har rönt en synnerligen liflig anslutning och programmet för förhandlingarna har varit begränsadt till två stora hufvudfrågor, nämligen den elektriska kraftöfverföringen och den elektriska järnvägsdriften. Den senare förhandlingspunkten sattes i samband med en för mötesdeltagarne anordnad utflykt med Sveriges första elektriska järnvägståg på Värtabanan, hvilken ägde rum i söndags och väckte deltagarnas synnerliga intresse.

Det var två tågsätt, som begagnades; det ena bestod af ett elektriskt lokomotiv och tre vanliga boggiavagnar, det andra af en elektrisk motorvagn och en boggiavagn.

Särskildt lokomotivet tilldrog sig mötesdeltagarnes intresse, där det, prydt med en svensk och en engelsk flagga frampå och en liten amerikansk på hvisselpipan, väntade på att inför sakkännen visa hvad det förmår. Det är levereradt af The British Westinghouse Electric & Mfg Company och tillverkad i Amerika.

En af deltagarne i färden har älskvärdt ställt här meddelade bilder därifrån till vårt förfogande. Äfven bjuda vi en för vår räkning tagen gruppbild af elektroteknikermötets bestyrelse. Personerna å densamma äro: 1. Direktören för Allmänna svenska elektriska aktiebolaget i Västerås, J. S. Edström, v. ordförande. 2. Professor

ELEKTROTEKNIKERMÖTETS PROFTUR MED SVERIGES FÖRSTA ELEKTRISKA JÄRNVÄGSTÅG Å VÄRTABANAN VID STOCKHOLM. 1. DE BÅDA TÅGSÄTTEN. 2. DET ELEKTRISKA LOKOMOTIVET. ING. S. VELANDER FOTO.

